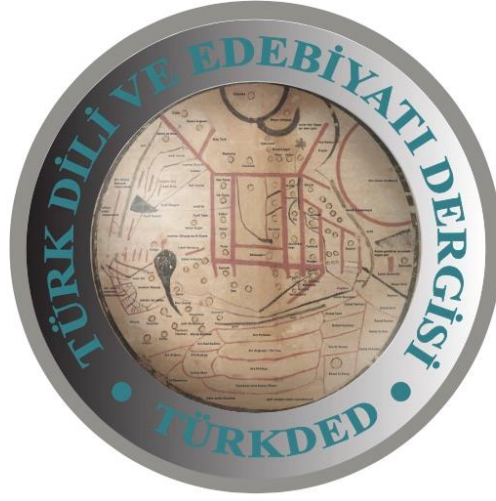

ŞEYHÎ’NİN DOĞUM TARİHİ HAKKINDA YENİ BİR DEĞERLENDİRME
A NEW EVALUATION ABOUT THE BIRTH DATE OF THE SHEIKHI

SEDİQEH JAZEBİ

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat
Araştırmaları Anabilim Dalı

*PhD Student, Istanbul University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish
Language and Literature,*

sidikajazebi@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7757-7471>

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi-Journal of Turkish Language and Literature
TÜRKDED-10, Haziran/June 2025 Rize

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article

Geliş Tarihi-Received Date : 31.05.2025

Kabul Tarihi-Accepted Date : 26.06.2025

Sayfa-Pages: 61-67.

ŞEYHÎ'NİN DOĞUM TARİHİ HAKKINDA YENİ BİR DEĞERLENDİRME

Sedîqeh JAZEÎ*

Özet

Türk edebiyatı tarihinin önemli şahsiyetlerinin hayatları hakkında bazı hususların bilinmemesi, onların içinde yaşayıp eserlerini yazdıkları dönem ile bu dönemdeki güç ve sanat odaklarıyla ilişkilendirilmelerini zorlaştırmaktadır. Klasik Türk edebiyatının teşekkül sürecinde önemli bir yere sahip olan Şeyhî'nin doğum ve ölüm tarihinin kesin olarak bilinmemesi de işaret ettiğimiz zorlukların yaşanmasına sebep olmaktadır. Şeyhî hakkındaki çalışmalarda kendisinin 1371-1376 ya da 1385-1390 yılları arasında dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Biz ise tarihî kaynaklarda belirtilen bilgilerden hareketle, Şeyhî'nin muhtemel doğum tarihi olduğu belirtilen tarihlerin daha erkene alınması gerektiğini düşünüyoruz. Tarihî kaynaklarda yer alan bazı kayıtlar, şairin doğum tarihinin yaklaşık olarak 750-755/1350-1355 civarında olması gerektiğini göstermektedir. Çalışmamızda şairin 1371-1376 ya da 1385-1390 yılları arasında doğmuş olduğu şeklindeki tahminlerin kaynaklarına işaret ettikten sonra Şeyhî'nin hayatı hakkında sınırlı da olsa bazı bilgiler sunan, özellikle de eğitim süreci ve çağdaşı olduğu Seyyid Şerîf Cürcânî, Ahmedî ve Nesîmî gibi şahsiyetlerle ilişkileri hakkında anekdotlar aktaran bibliyografik kaynaklara işaret ederek şairin doğum tarihinin daha da eski olması gerektiğine dair düşüncelerimizi aktaracağız.

Anahtar Kelimeler: Şeyhî, doğum tarihi, Cürcânî, Ahmedî, Nesîmî.

A NEW EVALUATION ABOUT THE BIRTH DATE OF THE SHEIKHI

Abstract

The fact that some aspects of the lives of important figures in the history of Turkish literature are unknown makes it difficult to relate them to the period in which they lived and wrote their works and to the centers of power and art in that period. The fact that the exact date of birth and death of Sheikhi, who had an important place in the formation process of classical Turkish literature, is not known also causes the difficulties we have indicated. Although the exact date of birth and death of Sheikhi, who has an important place in the formation process of classical Turkish literature, is not known, it is estimated in studies about him that he was born between 1371-1376 or 1385-1390. In our study, after pointing out the sources of the estimates that the poet was born between 1371-1376 or 1385-1390, we will convey our thoughts that the poet's birth date should be even older by pointing to bibliographic sources that provide some, albeit limited, information about Sheikhi's life, especially anecdotes about his education process and his relations with contemporaries such as Seyyid Sharif Jurjani, Ahmedi and Nasimi.

Keywords: Sheikhi, date of birth, Jurjani, Ahmedi, Nasimi.

---

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, sidikajazebei@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-7757-7471>

Giriş

Klasik Türk edebiyatının hem kültürel hem de tarihî açılarından oldukça karmaşık bir yapı arz eden teşekkül sürecinin sağlıklı bir biçimde anlaşılabilmesi, dönemin önde gelen edebî şahsiyetlerinin hayatlarına, eserlerine ve dönemin sosyal, kültürel ve siyasi yapısıyla ilişkilerine dair bilgilerin sağlam temellere dayanmasını gerektirir. Ancak Türk edebiyatı tarihçiliğinde bu gereklilik çoğu zaman göz ardı edilmiş; biyografik verilerdeki muğlaklıklar ve birbirinden farklı tarihî kaynaklarda geçen çelişkili bilgiler yeterince karşılaştırılıp eleştirel bir bakışla değerlendirilmemiştir. Bu durum hem şahsiyetlerin hem de onları çevreleyen edebî geleneklerin değerlendirilmesinde ciddi boşluklara ve hatalı yargılara neden olmaktadır.

Klasik Türk edebiyatı tarihinin kapsamlı biçimde ortaya konulamamasının temel nedenlerinden biri, metin incelemelerindeki eksikliklerdir. Özellikle farklı bibliyografik kaynaklarda yer alan bilgilerin birbiriyle ne derece örtüştüğünün araştırılmaması ve akademik çalışmalarda ulaşılan sonuçların tarihî kaynaklarla ve gerçeklerle ne ölçüde uyumlu olduğunun sorgulanmaması, hatalı değerlendirmelere yol açabilmektedir. Edebiyat tarihinin önemli şahsiyetlerine dair bazı biyografik bilgilerin eksik olması, bu kişilerin yaşadıkları dönemle ve dönemin siyasi ya da sanatsal çevreleriyle ilişkilendirilmesini zorlaştırmaktadır. Klasik Türk edebiyatının şekillenmesinde önemli bir rol oynayan Şeyhî'nin doğum ve ölüm tarihlerinin kesin olarak bilinmemesi de bu zorluklara örnek olarak gösterilebilir.

Klasik Türk edebiyatının teşekkül sürecinde önemli bir yere sahip olan Şeyhî (Yusuf Sinan), divan şiirinin kurucu şairlerinden biri olarak kabul edilir. Doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, kaynaklarda 832/1429'dan sonra vefat ettiği belirtilir. Halit Biltekin, Hoca Sâdeddin'in *Tâcü't-tevârîh*'i gibi kaynaklara dayanan bazı çalışmalarda onun 818/1415 yılında Çelebi Sultan Mehmed'in gözünü tedavi ettiğinde "Hekim Sinan" lakabıyla tanındığı bilgisine dayanılarak bu tarihte kırklı yaşlarında olduğu ve dolayısıyla I. Murad döneminde (773-778/1371-1376) doğduğunun ileri sürüldüğünü belirtir (2010: 80). Bu konuda öncü çalışmalardan birini kaleme alan Faruk K. Timurtaş, kaynakları değerlendirerek şairin doğum tarihi hakkında şu kanaatini paylaşır:

Şeyhî XIV. asrın sonu ve XV. asrın ilk yarısında yaşamıştır. Ne zaman doğduğunu bilmiyoruz. Lâtîfî tezkiresinde "Murad han-ı Gazi devrinde geldiği" kayıtlıdır. Meşhur bir hekim olarak h. 818 de Çelebî Sultan Mehmed'i tedavi ettiği zaman 40-45 yaşlarında bulunması gerektiği göz önünde tutulursa, I. Murad'ın hükümdarlık müddeti 761-792 olduğuna göre, 773-778 / 1371-1376 yılları arasında dünyaya geldiği tahmin edilebilir (Timurtaş 1953: 94).

Konuyla ilgili olarak "Şeyhî Hakkında Yeni Bilgiler" başlıklı bir makale kaleme alan Orhan Bilgin ise 1540 yılında ölen Müdâmî mahlaslı bir şairin *Divançe* ve *Menakıb-name*'sinde ihtirâmla andığı Şeyh Sinan'ın Şeyhî mahlaslı meşhur şair olduğu kanaatinde olduğunu belirterek delillerini izah eder. Bilgin, Şeyhî'nin mahlasını Ankara'ya kadar giderek kendisiyle kısa bir görüşme yaptığı Hacı Bayram-ı Velî'ye intisabı sebebiyle değil, Osmanlı Devleti'nin o zamanki başşehri Bursa'da yaşamakta olan büyük velî Emir Sultan'a intisabı dolayısıyla aldığını iddia eder. Bilgin'e göre, Şeyhî Emir Sultan'a intisap ederek tarikatın gerektirdiği merhaleleri aşmış şeyhe halife olmuş, Alaşehir'e gönderilerek orada dergâh kurmuş ve 887/1482 tarihinde ölünceye kadar da bu dergâhta şeyhlik yapmış olmalıdır. Bilgin, bu vesileyle de şairin 1385-1390 yılları arasında doğup bir asra yakın bir ömür sürdüğünü iddia etmektedir (1993: 136-139).

Biz ise tarihî kaynaklarda belirtilen bilgilerden hareketle, yukarıda değindiğimiz çalışmalarda Şeyhî'nin doğum tarihi hakkında belirtilen tarihlerin daha erkene alınması

gerektiğini, Bilgin'in söylediği kişinin de kaynaklar bağlamında şair Şeyhî olamayacağını düşünüyoruz. Bu çalışmada, hayatı hakkında bilgiler sınırlı olsa da özellikle eğitim süreci ve çağdaşı olduğu Seyyid Şerîf Cürcânî, Ahmedî ve Nesîmî gibi şahsiyetlerle ilişkileri incelendiğinde Şeyhî'nin doğum tarihinin yaklaşık olarak 750-755/1350-1355 civarında olması gerektiği hakkındaki tespit ve kanaatlerimiz paylaşılabacaktır.

1. Şeyhî'nin Seyyid Şerîf Cürcânî ile İlişkisi

Tezkirelerde yer alan rivayetlere göre, Şeyhî gençlik yıllarında İran'a gitmiş ve burada ünlü âlim Seyyid Şerîf Cürcânî (740/1339 - 816/1413) ile birlikte eğitim görmüştür. Sehî Bey'in *Heşt Bihişt* adlı eserinde bu bilgi şöyle aktarılır: *Diyâr-ı 'Acem'de Mevlânâ Seyyid Şerîf-i Cürcânî hazretleri ile şerik olup şugl itmiştir* (Kut 2017: 568). Bu ifade, Şeyhî'nin Cürcânî ile aynı ilim halkasında bulunduğunu ima eder.

Cürcânî, doğduğu Cürcân veya Asterâbâd'da ilk eğitimini aldıktan sonra Herat'a giderek Kutbeddîn Râzî'den ders almış, onun tavsiyesiyle Şemseddin Mübarekşah Hırevî'ye ulaşmak üzere Kahire'ye gitmiştir. Yolda Cemâleddîn Aksarâyî'yi ziyaret etmek üzere Karaman'a uğramış, ancak onun vefat ettiğini öğrenince burada Molla Fenârî ile tanışmış ve birlikte Kahire'ye giderek Şeyh Ekmeleddin'den ders almışlardır (Hekimoğlu 2019: 50). Dört yıl Kahire'de kaldıktan sonra, 779/1377 yılında İran'a dönerek Şah Şucâ' Muzafferî'nin davetiyle Şiraz'daki Dârü's-şifâ Medresesi'nde müderrislik yapmıştır. Bu dönemde Cürcânî, hem ilmi hem itibarı açısından zirveye ulaşmış, burada on yıl kadar kalmıştır (Pürcevadi 1977: 6492). Timur'un Şiraz'ı 789/1387 veya 790/1388 yıllarında fethi sonrasında Cürcânî, Semerkand'a götürülmüştür (Hekimoğlu 2019: 50). Timur'un ölümüne kadar (807/1404) Semerkant'ta kalıp ardından Şiraz'a geri dönen Cürcânî, hayatının devamını Şiraz'da geçirip orada vefat etmiştir (Pürcevadi 1977: 6492).

Cürcânî'nin 779/1377 yılında Şiraz'a ilk kez gelişi ve burada yaklaşık on yıl kalışı, ardından 807/1404'te ikinci kez bu şehre dönüşü göz önünde bulundurulduğunda, Şeyhî'nin onunla birlikte gerçekten eğitim alabilmesi için 750/1350'li yıllarda doğmuş olması gerekir. Aksi hâlde “ders arkadaşlığı” ifadesi kronolojik olarak geçerliliğini yitirir. Zira Cürcânî, 779/1377 yılında ilk kez Şiraz'a geldiğinde 39 yaşındadır. Eğer Şeyhî o yıllarda onunla aynı eğitim halkasında yer alıyorsa, kendisinin de en az 20 yaşlarında olması gerekir. Bu durumda, Şeyhî'nin doğum yılı en geç 758/1357 olmalıdır. Eğer Asterâbâd'da aynı ders halkasında bulundularsa, Şeyhî'nin doğum tarihinin daha da erkene alınması gerekmektedir. Öte yandan, Şeyhî'nin Cürcânî ile 807-816 (1404-1413) yılları arasındaki ikinci Şiraz döneminde tanıştığı ihtimalinin düşüklüğü de düşünüldüğünde, Şeyhî'nin doğumunun 750-755/1350-1355 yılları arasında gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

2. Şeyhî'nin Ahmedî ile İlişkisi

Şeyhî'nin, Yıldırım Bayezid devri şairlerinden Ahmedî (ö. 815/1413) ile de yakın ilişkisi olduğu bilinmektedir. Taşköprizâde, *Şakâyiку'n-Numâniyye*'sinde “*Bu devrin şeyhlerinden biri de şair Şeyhî'dir. Merhum Germiyanlıdır. Gençliğinde şair Ahmedî'nin öğrencisi olduktan sonra devrin âlimlerinden dersler aldı* (Hekimoğlu 2019: 192)” notunu geçmektedir. Halit Biltekin de kaynaklardan hareketle “*ilk öğrenimine Kütahya'da başladı; divan şairi Ahmedî'den ve diğer âlimlerden ders aldı. Daha sonra İran'a giderek Seyyid Şerîf el-Cürcânî ile ders arkadaşı oldu*” bilgisini paylaşmaktadır (2010: 80). Latîfî ve Sehî Bey gibi tezkire yazarları ise bu iki şairin

“celîs”, yani aynı mecliste sohbet eden kişiler olduğunu belirtirler. Latîfî tezkiresinde bu husus şöyle geçmektedir:

Meger ol zamânda Şeyhu 'ş-şu 'arâ merhûm Şeyhî ile bir hücrede celîsler velâ-tekellûf hemdem ü enîsler imiş. Ebyât-ı kasîde gibi dîr u dirâz mâ-vaka 'ayî Şeyhîye hikâyet ve bu makûle nazm ile bir kitâbdan bir hoşça kasîde efdal idi didüklerini rivâyet ider. Kendü ol 'illetden hasta ve sebebsüz şikeste oldukda mezbûr Şeyhî ol gice Ahmedî nâmına hasb-i hâle mülâyim ü münâsib bir muhayyel ü musanna ' kasîde peydâ kılur ve yârendesi Mevlânâ Ahmedî ol kasîde-i yek-şebeyi alup erkâna gelür. A 'yân-ı erkâna 'arz itdükde meger ol devrde a 'yân-ı erkân her biri nüktedân-ı kân-ı 'irfân imiş çünkü kasîdeyi alurlar im 'ân-ı nazar ile mütâla 'a kılurlar görürler ki ebyât-ı kasîde ile nazm-ı kitâbun ol kadar münâsebeti ve elfâz u ma 'ânîde çendân mümâselet ü müşâbeheti yok. Tebessüm-künân u handezenân eydürler ki Mevlânâ Ahmedî eger bu îrâd itdüğün kasîde senüñ ise ol kitâb senüñ degüldür ve eger kitâb senüñ ise kasîde senüñ degüldür diyüp meyânlarında çendân tefâvüt-i fâhiş yoğiken iki suhanverüñ kelimâtın birbirinden fark u temyîz itmîşlerdür (Canım 2018: 120).

Sehî Beg, *Heşt-bihîşt* tezkiresinde Ahmedî'nin hayatına dair bilgi verirken bu ilişkiye şöyle değinir:

Her gâh Mîr Süleymân Şeyhî ile müşâ'are itdürüp eş'âr didürdür idi. Anuñ ibrâmı vü ikdâmı ile Mevlânâ Ahmedî şuglden ferâgat ve 'ulûm-ı mübâhaseden berâ'at gösterüp tarîkden çıkup şî're heves idüp buhûr-ı nazma dest-res buldı. “Eger eyle degülmiseydi Monlâ Sa'de'd-dîn ve Seyyid Şerîf hazretleri gibi bir monlâ olurdu” diyüp rivâyet iderler (İpekten ve Kut 2017: 70-71).

Kaynaklara göre 735/1335 senesinde doğduğu tahmin edilen (Kut 1989: 165) Ahmedî ile Şeyhî arasında mevcut bilgilere göre yaklaşık 35-40 yıla yakın bir yaş farkı olduğunu görmekteyiz. Bu büyük yaş farkı söz konusu “sohbet ve oda arkadaşı”lığı şeklindeki ilişkilerle örtüşmemektedir. Bazı kaynaklarda Şeyhî'nin Ahmedî'den ders aldığı şeklinde geçen bilgiyi (Biltekin 2010: 80; Hekimoğlu 2019: 192) kabul edersek, aradaki yaş farkının, bir talebenin hocasından ders alabileceği düzeyde olması gerektiğini düşündürmektedir. Bu durumda Şeyhî'nin doğum tarihini 750/1350 civarına çekmek hem Ahmedî ile dostane ilişkisini hem de ondan ders alma ihtimalini kronolojik açıdan daha tutarlı kılmaktadır.

3. Şeyhî'nin Nesîmî ile Karşılaşması

Şeyhî'nin İran'dan dönüşü sırasında Hacı Bayram-ı Velî ile görüştüğü ve daha sonra Bursa'da Fazlullah Hurûfî'nin müridi olan Nesîmî (ö. 807/1404) ile tanıştığı, Nesîmî'nin Fazlullah Hurûfî'nin ölümünden sonra Bursaya geldiği dair bilgiler de mevcuttur (Bilgin 2007: 3). Latîfî, tezkiresinde “Seyyid Nesîmî ile Burûsada cem' olmuşlardır (Canım 2018: 309)” notunu düşmektedir. Fazlullah Hurûfî'nin ölüm tarihi 796/1394 olarak kaydedilmiştir (Aksu 1995: 277). Nesîmî'nin Hurûfî'nin ölümünden sonra Anadolu ve Bursa'ya geldiği bilgisine göre 797-798/1394-1395 yılında Bursa'ya geldiği ve bu tarihten kısa süre sonra idam edildiği dikkate alındığında, Şeyhî'nin bu sırada en az 40 yaşında olması gerekir. Çünkü İran'dan dönüş sırasında Nesîmî ile görüşen Şeyhî İran'da ve öncesinde uzun bir eğitim süreci geçirdiğine bakılacak olursa¹ en azından 40'lı yaşlarına gelmiş olmalıdır. Bu bilgiler de Şeyhî'nin doğum tarihinin 750–

¹ Eski dönemlerde her ne kadar medreselerde kesinlikle uyulması gereken bir eğitim süresinden bahsedilmese de genellikle iyi bir medrese eğitimi için ortalama en az 10 yıllık bir süreden bahsedilmektedir. Örneğin Osmanlı medreselerinde talebelerin her medresede en az ne kadarlık bir zaman

755/1350–1355 aralığında olması gerektiğini desteklemektedir. Aksi halde mevcut kaynaklarda verilen doğum tarihine göre (773-778/1371-1376) Şeyhî'nin bu karşılaşmada yirmili yaşlarının başında olması gerekmektedir. Bu da kendisinin uzun süre İran'da eğitim gördüğü bilgisiyle örtüşmemektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Klasik Türk edebiyatının kurucu şairlerinden biri olan Şeyhî hakkında yapılan bu değerlendirme, yalnızca bir biyografi düzeltmesinden ibaret değildir. Aksine, onun hayatının ve edebî kişiliğinin yeniden inşası, dönem edebiyatının daha doğru bir şekilde konumlandırılması açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Çalışmada ortaya konan bulgular, Şeyhî'nin doğum tarihine dair mevcut literatürdeki bazı kabullerin sorgulanmasını ve yeni bir kronolojik çerçevenin önerilmesini teklif etmektedir.

Şeyhî'nin çağdaşlarıyla olan ilişkileri, bu yeni çerçevenin oluşmasında belirleyici olmuştur. Özellikle Seyyid Şerif Cürcânî ile ders arkadaşlığı yaptığına dair tezkirelerde geçen ifadeler, bu ilişkinin gerçekliği kabul edildiği takdirde Şeyhî'nin en geç 750–755/1350–1355 yıllarında doğmuş olması gerektiğini göstermektedir. Aksi takdirde, eğitim aldığı şahsiyetle aynı ilim halkasında yer alma ihtimali tarihsel bağlamda geçersiz kalır. Benzer şekilde, Ahmedî gibi daha yaşlı bir şairden ders alması ve onunla sohbet arkadaşlığı kurması da ancak aralarında 15–20 yıllık bir yaş farkı olması hâlinde mantıklı bir zemine oturabilir. Ahmedî'nin doğum tarihi 735/1335 olarak kabul edildiğinde, Şeyhî'nin 750'li yıllarda doğmuş olması bu ilişkiyi tarihsel açıdan daha mümkün kılar. Nesîmî ile olan karşılaşma rivayetleri ise, Şeyhî'nin uzun bir eğitim sürecinden geçtikten sonra İran'dan dönüp Anadolu'ya geldiği yılların 1390'ların ortalarına denk geldiğini düşündürmektedir. Bu durumda onun 40 yaş civarında olması gerektiği göz önünde bulundurulursa, doğumunun 1350'li yıllarda gerçekleşmiş olması, metinlerin sunduğu bilgilerle daha uyumludur.

Orhan Bilgin'in çalışmamızda ele aldığımız makalesinde ileri sürdüğü bazı görüşler ise, bu tarihsel çerçeveyeyle çelişmektedir. Bilgin, Şeyhî'nin 1385–1390 yılları arasında doğduğunu ve 887/1482 yılında vefat ettiğini iddia etmektedir. Ayrıca, şairin mahlasını Hacı Bayram-ı Velî'ye değil, Emir Sultan'a intisabı sebebiyle aldığını ve Alaşehir'de şeyhlik yaptığını ileri sürmektedir. Ancak bu iddialar, Şeyhî'nin çağdaşları ve biyografik bağlamları göz önüne alındığında tarihî gerçeklikten uzak görünmektedir. Bilgin'in öne sürdüğü doğum ve ölüm tarihleri, Şeyhî'nin Seyyid Şerif Cürcânî, Ahmedî ve Nesîmî gibi önemli şahsiyetlerle olan ilişkilerini ve edebî faaliyetlerini kronolojik olarak mümkün kılmamaktadır. Ayrıca, Bilgin'in verdiği ölüm tarihi klasik kaynaklarda destek bulmamaktadır. Dolayısıyla, Şeyhî'nin Osmanlı edebiyatında kabul gören XIV. yüzyıl sonu ile XV. yüzyıl başlarındaki yaşam süresi ve faaliyetleri, tarihî verilerle daha tutarlı görünmektedir.

Bu sonuç, Şeyhî'nin doğum tarihine dair yeni bir öneri sunduğu gibi Klasik Türk edebiyatı tarihinin yazımında karşılaşılan temel metodolojik sorunlara da ışık tutmaktadır. Kaynaklardaki bilgilerin birebir alınıp aktarılması yerine, bu bilgilerin tarihî gerçeklik, şahsiyetler arası ilişkiler ve dönemin sosyo-kültürel yapısı çerçevesinde yeniden okunması gereklidir. Aksi hâlde, görünüşte tutarlılık arz eden veriler, derinlemesine bir incelemede tutarsızlıklar barındırabilir. Bu nedenle, klasik metinlerde geçen rivayetlerin tarihî bağlam içinde ele alınması,

---

geçirmesi gerektiği konusunda bazı kurallar belirlenmiştir. Bu bağlamda 1526-1540 yılları arasında *Sahn*'a ulaşmaya kadarki alt medreselerde ortalama 8-9 eğitim yılı geçirilmesi gerektiği belirtilirken (Baltacı 1976: 37-42) 1538 tarihli kanûnnâmede bir öğrencinin medreseye başlamasından sonra en erken beş yıldan sonra *Sahn*'a ulaşması gerektiği ifade edilmiştir (Beyazıt 2014: 970).

kronolojik tutarlılığın gözetilmesi ve şahsiyetler arası ilişkilerin yeniden inşası gibi yöntemlerin sistematik biçimde uygulanması elzemdir.

Şeyhî'nin doğum tarihiyle ilgili olarak çeşitli kaynaklarda yer alan bilgileri tenkitçi bir yaklaşımla değerlendirip onun çağdaşlarıyla olan ilişkileri, eğitim süreci ve dönemin genel şartları çerçevesinde yeniden bir kronoloji önerdiğimiz bu çalışma, edebiyat tarihçiliğinde tezkiyeler gibi biyografik bilgilerin yanında tarihî belgeler ve metin içi verilerin beraber ele alınmasının gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Şeyhî örneğinde olduğu gibi, klasik edebiyatımızın diğer önemli isimleri için de benzer yöntemlerle yapılacak çalışmalar, edebiyat tarihimizin daha sağlam ve tutarlı temeller üzerine inşa edilmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aksu, Hüsamettin (1995). "Fazlullâh-ı Hurûfî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 12, s. 277-279.
- Baltacı, Cahid (1976). XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri. İstanbul: İrfan Matbaası.
- Beyazıt, Yasemin (2014). "XVI. Yüzyıl Osmanlı İlmiyye Kanûnnâmeleri ve Medrese Eğitimi", *Belleten*, C. 78, S. 283, s. 955-982.
- Bilgin, Azmi (2007). "Nesîmî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 33, s. 3-5.
- Bilgin, Orhan (1993). "Şeyhi Hakkında Yeni Bilgiler", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 7, s. 123-139.
- Biltekin, Halit (2010). "Şeyhi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 39, s. 80-82.
- Canım, Rıdvan (2018). Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Hekimoğlu, Muhammet (2019). eş-Şakâyikü'n-Numâniyye. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- İpekten, Haluk, Günay Kut (2017). *Sehi Beg, Heşt-Behişt*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kut, Günay (1989). "Ahmedî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 2, s. 165-167.
- Pürcevadî, Nasrullah (1977) "A. Ali Cürcanî", *İran İslâm Ansiklopedisi*, C. 17, s. 6492.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1953). "Şeyhi'nin Hayatı ve Şahsiyeti". *İÜ Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 5, s. 92-120.

Extended Abstract

Sheikhi (Yusuf Sinan), who holds a significant place in the formation of classical Turkish literature, is regarded as one of the founding poets of divan poetry. Although his exact birth and death dates remain uncertain, sources generally state that he died sometime after 832/1429. Some accounts suggest that he was referred to as "Hekim Sinan" when he treated the eye of Sultan Mehmed I in 818/1415, and that he was in his forties at the time. Based on this, it is proposed that he was born during the reign of Murad I (773-778/1371-1376).

However, Bilgin, in his article titled "New Information About Sheikhi," claims that Sheikhi became a khalifa of Emir Sultan, completed the necessary spiritual stages, was sent to Alaşehir, established a tekke there, and served as its sheikh until his death in 887/1482. Based on this

assertion, Bilgin dates his birth to between 1385 and 1390, suggesting that Sheikhi lived nearly a century.

Drawing upon historical sources, this study argues that the birth date proposed by Bilgin and similar accounts should be reconsidered. The individual described by Bilgin, it is suggested, may not in fact be the poet Sheikhi. Although information about his life is limited, a close examination of his education and interactions with contemporaries such as Seyyid Sharif Jurjani, Ahmedî, and Nasimi supports a birth date closer to 750–755/1350–1355.

Tezkire sources state that Sheikhi traveled to Iran in his youth and studied under the renowned scholar Seyyid Sharif Jurjani (740/1339–816/1413). Jurjani received his early education in Jurjan or Astarabad, then went to Herat to study under Qutb al-Din al-Razi, and on his advice, traveled to Cairo to study with Shamseddin Mubarakshah Hiravi. On his way, he stopped in Karaman to visit Jamaledin Aksarayi; upon learning of Aksarayi's death, he met Molla Fenari and traveled with him to Cairo to study under Sheikh Ekmaledin.

Jurjani is known to have first arrived in Shiraz in 779/1377, where he remained for about a decade, returning again in 807/1404. For Sheikhi to have been Jurjani's student, he must have been born no later than the early 1350s. Otherwise, the notion of a teacher-student relationship between them becomes chronologically implausible—Jurjani was 39 years old when he first came to Shiraz.

Sheikhi is also known to have had close ties with Ahmedî (d. 815/1413), a prominent poet of the Yıldırım Bayezid period. Biographers such as Latîfî and Sehî Bey report that the two poets were celis, that is, companions who conversed in the same literary circles. Yet the estimated 35–40-year age difference between them—given that Ahmedî is believed to have been born around 735/1335—contradicts the idea of a peer relationship. However, if Sheikhi was indeed a student of Ahmedî, the age gap becomes more plausible, and his birth in the early 1350s fits the timeline more coherently.

Further support for this dating comes from accounts that Sheikhi met Hacı Bayram-ı Velî upon his return from Iran, and subsequently encountered Nasimi (d. 807/1404), a disciple of Fazlullah Hurûfî, in Bursa. Since Hurûfî died in 796/1394 and Nasimi is said to have arrived in Bursa shortly afterward—around 797–798/1394–1395—Sheikhi must have been at least in his forties at the time, given his extended education in Iran. If he had been born in 773–778/1371–1376, he would have been in his early twenties during these events, which is inconsistent with the portrayal of a mature, well-educated scholar.

In conclusion, the widely accepted birth range of 773–778/1371–1376 presents several chronological contradictions when examined alongside historical records and biographical narratives. Especially problematic is the claim of a teacher-student relationship with Seyyid Sharif Jurjani. When Sheikhi's connections with Ahmedî and Nasimi are also considered, a more plausible birth range emerges: 750–755/1350–1355.